DUKA
PISARNIŠKO POHIŠTVO
tel. (065) 61-157
faks. (065) 62-812

★
DELO

ČETRTEK, 14. NOVEMBRA 1991 ● LJUBLJANA
LETO XXXIII ● ŠT. 267 ● CENA 22 TOLARJEV
2,60 DEM, 18 ATS, 2,50 CHF, 2000 ITL, 33,00 YUD

GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK TIT DOBERŠEK

Samostojen časnik za samostojno Slovenijo

Književni listi: V znamenju slovenskega knjižnega sejma – Po svetovnem kongresu PEN na Dunaju – Božanska iz Trsta – O Miklošiču

TEMA DNEVA

Neutrudni lord

Lord Carrington je prišel z novim načrtom za razrešitev jugoslovanske, predvsem hrvaško-srbske krize. Vsaj posredno to zelo zanima tudi Slovenijo, čeprav se je tudi formalno že skoraj v celoti umaknila iz nekdanjega zveznega okvira. Samostojna slovenska država bo še zmeraj tu, le njen položaj bo drugačen, s tem pa tudi odnosi z drugimi naslednicami federacije in seveda s svetom. Zato je vredno sodelovati pri urejanju življenja v jugoslovanskem prostoru, čeprav je včasih težko potegniti ločnico med sodelovanjem in vmešavanjem.

Če so informacije o novi ponudbi lorda Carringtona kolikor toliko zanesljive, potem bodo hrvaški Srbi dobili mednarodno zavarovane in nadzorovane samostojne enklave, v katerih se bodo čez čas s plebiscitom odločili, v kateri državi bodo živeli. Hrvaška ne more biti navdušena, lahko pa bo to pogoj za mednarodno priznanje. Srbija ne bo v celoti zagreta, saj to (še) ne bo velika Srbija ali ostanek Jugoslavije; poleg tega bodo kosovski Albanci, vojvodinski Madžari in sandžaški Muslimani hoteli enako mero pravic. Tako bo sorazmerno salomonska rešitev za hrvaške Srbe odprla nove rane v Srbiji, ki se utegne čedalje hitreje krčiti na »beograjski pašaluk«.

Utegnejo pa pogajanja o lordovi zamisli ob hkratnem pritisku gospodarskih sankcij prinesti nekaj miru. Tu nastopi interes Slovenije. Svoj novi gospodarski in družbeni vzpon lahko začne le, če je kot samostojna država odprta na vse strani. To pa je mogoče če bo na Balkanu zavladal mir.

BOŽO KOVAČ

Še zadnji poskus za ustavitev spopadov?

Vodja mirovne konference o Jugoslaviji se je v Gradcu sestal s hrvaškim predsednikom Tuđmanom, odšel potem v Beograd, danes pa bo obiskal še Sarajevo

GRADEC, BEOGRAD, 13. novembra (AFP, Reuter, Hina) – Evropski ministri so sinoči sklenili »obnoviti mirovno pobudo ES v Jugoslaviji« in lorda Carringtona poslali na pogovore, najprej v Gradec, zatem v Beograd. Ugotovil naj bi, ali so možnosti za mir in pošiljanje mednarodnih mirovnih sil. Dosegel naj bi tudi takojšnjo ustavitev spopadov.

Malo po 12. uri je na graškem letališču stekel pogovor predstavnikov ES pod vodstvom predsedujočega mirovne konference lorda Carringtona ter posebnega odposlanca Henrija Wijnaendtsa s predsednikom Franjem Tuđmanom in hrvaško delegacijo. Sestanek je potekal za zaprtimi vrati in je trajal približno uro in pol. Po pogovorih je posebni Tuđmanov svetovalec Mario Nobilo izjavil, da so govorili o tem, kako končati vojno na Hrvaškem, predvsem o ustavitvi ognja in mirovnih silah, pa tudi o nadaljevanju mirovne konference, pri čemer hrvaška stran vztraja pri brezpogojni ustavitvi vseh sovražnosti. Hrvaška stran postavlja kot pogoj tudi varnostno območje vzdolž meje s Srbijo in Bosno in Hercegovino.

Iz Gradca je lord Carrington s Henrijem Wijnaendtsom odpotoval v Beograd in se že popoldne sestal s srbskim predsednikom Slobodanom Miloševićem, jutri pa naj bi se pogovarjal z zveznim sekretarjem za obrambo Veljkom Kadijevićem. Lord Carrington ob prihodu v Beograd ni želel na vprašanja novinarjev komentirati pogovorov v Gradcu. S surčinskega letališča se je odpeljal naravnost na sestanek z Miloševićem. Za jutri je predviden Carringtonov obisk v Sarajevu.

Lord Carrington naj bi svoje sobesednike seznanil tudi z odločitvami z včerajšnjega bruseljskega srečanja evropskih zunanjih ministrov, predvsem z njihovo zahtevo, da je pred kakršnimkoli pošiljanjem mednarodnih sil, ki bi varovale premirje, treba najprej doseči dejansko ustavitev ognja.

RAZUMITE ŽE VENDAR... – Takoj po prihodu v Beograd se je lord Carrington sestal s srbskim predsednikom Slobodanom Miloševićem.

DANES V DELU

● **Kopica problemov na slovensko-hrvaški meji**
Zakaj so prehodi na nekaterih točkah, kjer ni prometa, ni pa jih tam, kjer bi jih ljudje najbolj želeli?
stran 2

● **Tovarna avtomobilov v Halozah**
Emil Mlakar kupil tovarno Olga Meglič, v kateri namerava izdelovati avtomobile citroën XM long
stran 3

● **Priznanje prihaja v decembru**
Vse kaže, da ni več nobenih ovir in da bo Nemčija decembra naposled priznala Slovenijo
stran 5

● **Trije kandidati za rektorja**
Članice Univerze v Ljubljani spet predlagajo dr. Veljka Rusa, dr. Miha Tišlerja, dr. Boštjana Žekša
stran 6

● **Državniki se morajo sprijazniti tudi z izrazi nezadovoljstva**
Slovenska policija ima s takšnimi protesti že nekaj izkušenj
stran 9

Kako sprostiti plačilni promet?

Zaradi blokade plačilnega prometa s Slovenijo imajo težave tudi druge republike

LJUBLJANA, 13. novembra – Plačilni promet med Slovenijo in drugimi republikami je še vedno bolj ali manj blokiran. Čeprav naj bi po podpisu sporazuma s sosednjo Hrvaško v zadnjem tednu vsaj s sosednjo republiko začelo slovensko gospodarstvo normalno poslovati, se tudi tu še vedno močno zatika. Podjetja, ki so se po podatkih republiške SDK v svojem trgovanju že začela prilagajati novim razmeram z večjo prodajo doma in v tujini, so vendarle še močno vpeta v prostor države, ki razpada.

Očitno pa je, da imajo zaradi blokade plačilnega prometa s Slovenijo precejšnje težave tudi druge republike in njihova gospodarstva. Drugače tudi ni mogoče razumeti predloga zvezne SDK, po katerem naj bi preostanek zvezne vlade sprejel svojo odločitev po izteku veljavnosti uredbe o začasni zaustavitvi plačilnega prometa z našo republiko. Kakšen bo torej plačilni promet preostalih delov Jugoslavije s Slovenijo po 15. novembru?

Med tremi predlaganimi rešitvami sta že po mnenju zvezne SDK najmanj verjetni prvi dve: prva, da naj bi se namreč veljavnost uredbe o prepovedi opravljanja plačilnega prometa podaljšala, in druga, da naj bi Slovenijo povsem izključili iz dinarskega plačilnega prometa in da naj bi veljal le plačilni promet, kakršen velja za tujino (konvertibilni ali klirinški način). Zlasti slednja možnost naj bi odpadla preprosto zato, ker bi sprejetje takega predloga pomenilo z jugoslovanske plati dejansko mednarodno priznanje Slovenije.

Več na 3. strani.

MARJETA ŠOŠTARIČ

Socialisti: Skupščina naj se izreče o zaupnici vladi

Po njihovi oceni vlada ni kos sedanjim razmeram – O svoji pobudi so že obvestili druge stranke

LJUBLJANA, 13. novembra – Republiški odbor Socialistične stranke Slovenije je na današnji seji sprejel pobudo za glasovanje o zaupnici slovenski vladi. Pobudo bodo socialisti poslali vsem poslanskim klubom parlamentarnih strank. Svoja stališča do pobude naj bi druge stranke sporočile socialistom do konca novembra, ko naj bi v parlamentu sprožili razpravo in glasovanje o zaupnici vladi Lojzeta Peterleta.

V obrazložitvi pobude so socialisti zapisali, da se Slovenija spopada z nazadujočimi gospodarskimi tokovi, naraščajočo inflacijo, padanjem življenjske ravni, naraščanjem brezposelnosti, počasnostjo ali neustreznostjo sprememb v gospodarskem sistemu, za to pa dobršen del odgovornosti zadeva prav sedanjo vlado. Zato je iz vrst opozicije vedno več utemeljene kritike na rovaš vlade, češ da ni kos razmeram v družbi, prvaki pozicijskih strank pa nemoč vlade opravičujejo z blokado parlamenta. »Stališči do vzrokov za nastale razmere sta sicer različni, skupno pa jima je spoznanje, da se v republiki srečujemo s krizo upravljanja oziroma vladanja. Skladno z načeli parlamentarne demokracije obstaja ena sama pot za odpravo tovrstne krize političnega odločanja oziroma vladne krize, to pa je glasovanje o zaupnici vladi,« so socialisti zapisali v svoji pobudi. Po mnenju socialistov bo to glasovanje koristilo tudi vladi. Če bo v parlamentu dobilo zaupnico večine poslancev, bo vlada laže nadaljevala zastavljeno delo, če pa vlada ne bi dobilo zaupnice bo pač država Slovenija dobila novo vlado.

Več na 2. str.

VESO STOJANOV

RIBARJENJE V KALNEM

Karikatura: Franco Juri

Dubrovnik dočakal prekinitev ognja

Srditi boji v Vinkovcih in Vukovarju – Zagreb pripravlja nov konvoj za Vukovar

OD NAŠEGA DOPISNIKA

ZAGREB, 13. novembra – Za današnji dan v Hrvaški so bili značilni zatišje v Dubrovniku, srditi boji v Vukovarju in v zahodnem delu Slavonije ter umik vojske z Reke in Jastrebarskega. V Splitu pa je vladalo veliko vznemirjenje, ki so ga, kot kaže, povzročili opazovalci Evropske skupnosti – posredovali naj bi bili namreč novico iz Beograda, da je general Veljko Kadijević postavil Spličanom ultimat, naj še dopoldne deblokirajo vse vojašnice JA, sicer bo mesto porušil do tal. K sreči se je izkazalo, da so bile to le govorice.

Nekdanja zvezna vojska, ki doživlja poraze blizu Pakraca in Nove Gradiške, vnovič uporablja letalstvo. Osijek je bil spet tarča nepričakovanih napadov iz Baranje, novic iz drugih mest vzhodne Slavonije, zlasti Vinkovcev in Županje, pa ni bilo.

● JASTREBARSKO, 13. novembra (HINA) – Kolona več kot 200 vozil je danes med 10.15 in 11.10 zapustila vojašnico Franjo Ogulinac–Seljo v Jastrebarskem, tako da zdaj v občini Jastrebarsko ni več zvezne vojske. Umaknila se je četrta oklepna mehanizirana brigada, ki je bila nameščena v eni močnejših vojašnic JA.

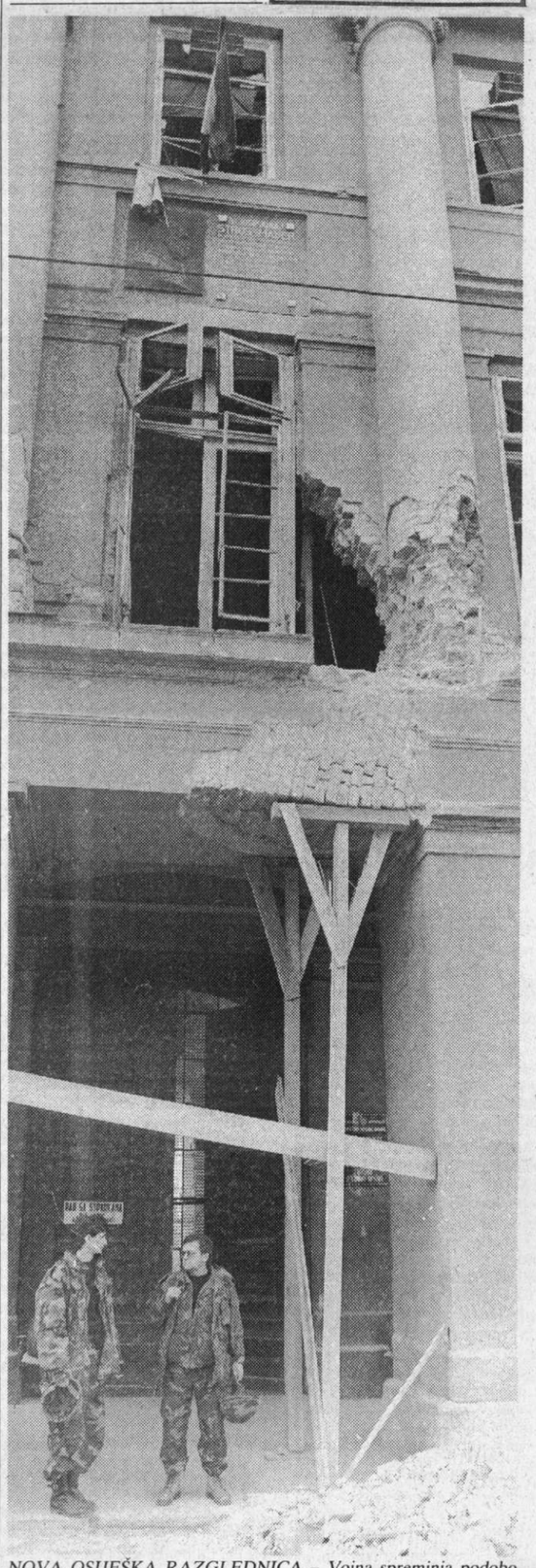
Razmere v Vukovarju so še naprej dramatične. Branilci mesta, ki ga že 82. dan oblegajo srbske sile, pozivajo hrvaške oblasti, naj jim pomagajo. Hrvaški državni svet, ki mu predseduje dr. Franjo Tuđman, pa je na včerajšnjem zasedanju poudaril, da gre polovica vojaške pomoči v Vukovar in da ni nihče sklenil nikakršnega tajnega sporazuma s Srbi o vdaji tega mesta. Legendarni poveljnik vukovarskih obrambnih sil Mile Dedaković-Jastreb je v nekem intervjuju izjavil, da mu grozijo s smrtjo celo njegovi sodelavci in borci. Kaj se pravzaprav dogaja v Vukovarju in Vinkovcih, ne more reči nihče, gotovo je le, da se po zatišju minulo noč srditi boji spet nadaljujejo.

● RIM, 13. novembra (STA) – Italijanska ministrica za emigracijo in imigracijo Margherita Boniver je davi dopotovala v Beograd, da bi se z jugoslovanskimi oblastmi dogovorila o prekinitvi ognja in evakuiranju otrok iz obkoljenega Dubrovnika, ki bi jih prepeljali v Italijo.

Začelo se je danes zjutraj okoli sedme ure, ko so močne oklepne in pehotne sile skušale pretrgati zveze med Vukovarjem in Borovim naseljem. S farme Orlovača Srbi napadajo Trpinsko cesto, ki pelje v Vukovar in ki so jo branilci že poimenovali »aleja uničenih tankov«. Tu namreč praviloma potekajo najhujši boji. Danes so v Zagrebu sporočili, da pripravljajo nov konvoj, ki naj bi pripeljal pomoč Vukovarju in Iloku, tokrat po Donavi. O tem sta se danes ob 15. uri v navzočnosti evropskih opazovalcev pogovarjala hrvaški minister za zdravstvo dr. Andrija Hebrang in general Andrija Rašeta.

Po davišnjem topniškem napadu celo na stari del mesta, so v Dubrovniku okoli 11. ure objavili prekinitev ognja. Iz vojaško pomorskega oporišča Kumbor v Boki Kotorski so ukazali enotam JA, ki so oddaljene od mestnih zidov le še slab kilometer – vkopane so namreč na Pobrežju in Žarkovici – naj ustavijo ogenj. To so zahtevali opazovalci ES, da bi se lahko umaknili iz Dubrovnika. Vojska je obvestila župana Petra Poljanića, da lahko delegacija Dubrovnika, kjer je obkoljenih 60.000 ljudi, pride v Cavtat na »mirovna pogajanja«.

GORAN MORAVČEK

NOVA OSIJEŠKA RAZGLEDNICA – Vojna spreminja podobo mesta. Pročelje mestne skupščine po tankovskem obstreljevanju. (Foto: Igor Modic)

Bencin se je podražil

LJUBLJANA, 13. novembra – Izvršni svet skupščine Republike Slovenije je na današnji seji izdal soglasje k novim cenam naftnih derivatov. Nove cene pričnejo veljati jutri, 14. novembra. Drobnoprodajne cene naftnih derivatov bodo višje za 18,2 do 27,8%; tako, da nove drobnoprodajne cene znašajo:

Vrsta derivata	Stara cena	Nova cena	Odstotek povišanja
motorni bencin MB 86	29,20	34,50	18,2%
motorni bencin MB 98	31,30	40,50	27,8%
neosv. mot. bencin NMB 95	29,20	36,10	23,6%
neosv. mot. bencin NMB 91	28,90	35,00	21,1%
plinsko olje D2	26,00	31,00	19,2%
kurilno olje EL	15,70	19,50	24,2%

Evropska deklaracija

Dvanajsterica sprejela izjavo o Jugoslaviji, v kateri zahteva takojšnjo ustavitev spopadov – Pobudo naj bi prevzel VS OZN – Avstrija čaka drugih pet

BRUSELJ, 13. novembra – Evropska dvanajsterica je sinoči v nizozemskem mestu Noordwijku sprejela deklaracijo o Jugoslaviji, v kateri obsoja zaostrovanje napadov na Vukovar, Dubrovnik in druga hrvaška mesta. Varnostni svet pa naj bi prevzel nadaljnjo pobudo za razrešitev jugoslovanske krize: na izredni seji naj bi zaprl naftne pipe Jugoslaviji, zaostril prodajo orožja in pooblastil generalnega sekretarja, da sprejme še druge nujne ukrepe.

V deklaraciji Evropske skupnosti se ugotavlja, da sta okrnjeno predsedstvo, v katerem so predstavniki Srbije in Črne gore ter hrvaške vlade prvič zahtevali prihod in razvrstitev mednarodnih mirovnih čet na kriznih območjih. Zato je moral lord Carrington nemudoma na pot, da bi prizadetim stranem pojasnil, da bosta kakršenkoli prihod in razvrščanje mirovnih sil odvisna predvsem od vzpostavitve dejanskega premirja, je rečeno v evropski izjavi.

Evropski zunanji ministri so na drugi dan svojega srečanja v Noordwijku posvetili tudi jugoslovanskim razmeram. Tako so med drugim sklenili, da je treba iz obleganega Dubrovnika rešiti otroke. Za njihovo evakuacijo in nastanitev naj bi poskrbela predvsem Italija, ki bo seveda v tej humani akciji sodelovala z Unicefom.

Avstrija bo priznala Slovenijo in Hrvaško, brž ko bo to poleg Nemčije storilo še pet drugih držav, je v izjavi za avstrijski radio danes rekel zunanji minister Alois Mock. Če bi se to zgodilo v začetku decembra, kot je slišati iz Bonna, lahko avstrijska vlada takšen sklep sprejme v nekaj urah, ko bo ugotovila, da so izpolnjeni vsi pogoji, ki jih je postavila konec polletja (da je priznanje Dunaja povezano s podobno odločitvijo večjega števila držav, predvsem iz ES). Če bi se za to odločila samo Nemčija, pogoj še ne bi bil izpolnjen, je rekel Mock. O modrih čeladah v Jugoslaviji je dejal, da je za angažiranje mirovnih čet, da pa ima pomisleke glede neposredne udeležbe Avstrije pri takšni akciji. Zavzel se je tudi za namestitev takšnih čet na sedanjih republiških mejah.

● Po včerajšnjih napovedih skorajšnjega nemškega diplomatskega priznanja Slovenije se je danes zvedelo, da v Bonnu že pripravljajo listino o priznanju Slovenije in Hrvaške in da bi se to lahko zgodilo na seji bundestaga 2. ali pa najpozneje do 10. decembra 1991. Prav tako se je zvedelo, da naj bi se predsednik predsedstva RS Milan Kučan mudil na obisku v Bonnu 21. ali 22. novembra.

Agencije in dopisniki Dela

Zakon o prometnem davku dobil tudi soglasje ZZD

Zbor je sprejel še zakon o praznikih in dela prostih dnevih – O lastninski problematiki pa 19. t. m.

LJUBLJANA, 13. novembra – Poslanci zbora združenega dela slovenske skupščine so se odločili, da se tokrat zberejo teden dni pred poslanci drugih dveh zborov in obravnavajo nekatere predložene zakone. Tako so sprejeli zakon o praznikih in dela prostih dnevih, ki po predlogu vlade predvideva 14 prostih dni. Čeprav je bilo vloženih nekaj amandmajev, je zbor podprl zakon v predloženem besedilu le z eno redakcijsko pripombo.

Poslanci so sprejeli še osnutek zakona o skladu kmetijskih zemljišč in gozdov ter osnutek zakona o prometnem davku, ki ju je izvršni svet podal v fazi predloga. Gre namreč za to, da sta druga dva zbora že pred časom sprejela osnutka teh dveh zakonov, zbor združenega dela pa se je takrat odločil, da bo zakona sprejemal v rednem trifaznem postopku.

Vsakič, ko se zberejo poslanci zbora združenega dela, se zastavlja vprašanje, kaj bodo storili z lastninsko zakonodajo. Danes so dnevni red razširili s poročilom posebne delovne skupine tega zbora, ki se je večkrat sestala s predstavnikoma izvršnega sveta Igorjem Umekom in Borisom Pleskovičem, da bi pripravila nov predlog zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij. Toda poslanci so lahko ugotovili le, da skupina in vlada nista naredili ničesar, saj so si bili člani delovne skupine povsem nasprotnega mnenja že o tem, ali naj gresta v nadaljnji postopek oba predložena zakona (vladni in dopolnjen Ribnikarjev) ali le vladni. Ob tem je član delovne skupine neodvisni poslanec Bogo Rogina razložil, da skupine ni zapustil zato, ker bi se bil sprl z drugimi člani, ampak zato ker je Boris Pleskovič nekajkrat grobo žalil slovenske ekonomiste. Zbor je sklenil, da se 19. novembra zbere na delovni seji, na kateri bo obravnaval vsa gradiva v zvezi z lastninsko problematiko.

Več na 2. strani.

MAJDA VUKELIĆ

Piš v zdravstvu odpihnil le namestnika ministrice

Komisija za volitve in imenovanja sprejela Peterletov predlog za razrešitev dr. Toneta Koširja

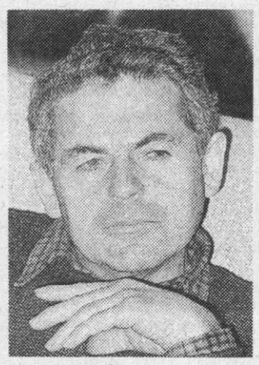
LJUBLJANA, 13. novembra – Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve je na današnji seji soglasno sprejela predlog predsednika vlade Lojzeta Peterleta za razrešitev namestnika ministrice za zdravstvo, družino in socialno varstvo dr. Toneta Koširja, in sicer na njegovo lastno zahtevo. Ob tem je Sonja Lokar (SDP) dejala, da bi moral, če bi želeli v zdravstvu kaj spremeniti, odstopiti predsednik vlade, če pa ne želimo ničesar spremeniti, je dovolj, da odstopi snažilka.

Komisija je z večino glasov sprejela tudi predlog guvernerja Banke Slovenije, da poleg dveh že imenovanih viceguvernerjev banke imenuje še tretjega za področje analiziranja in raziskovanja makroekonomskih gibanj in statistike. Na to mesto naj bi imenovali nekdanjega finančnega ministra dr. Marka Kranjca. Franc Zagožen je razložil, da bo glasoval za predlog, čeprav je izvršilni odbor SKZ-LS drugačnega mnenja.

Slovenska skupščina bo o predlogih odločala 20. novembra na skupni seji zborov.

O ozadju sprememb v zdravstvu na 3. strani.

M. V.

TONE KOŠIR

Švedska je naklonjena Sloveniji

Slovensko delegacijo v Stockholmu je sprejela zunanja ministrica Margareta af Ugglas

STOCKHOLM, 13. novembra – Slovenija, kar zadeva švedsko vlado, izpolnjuje pogoje za priznanje, je ob obisku slovenske vladne delegacije izjavila švedska zunanja ministrica Margareta af Ugglas, vendar pa priznanje ostaja vprašanje časa. Slovenska delegacija, ki jo vodita predsednik vlade Lojze Peterle in zunanji minister dr. Dimitrij Rupel, je danes obiskala švedsko zunanje ministrstvo, kjer so pokazali veliko razumevanja za politične in ekonomske cilje Slovenije; jasno pa je bilo rečeno, da se bo Švedska ravnala v skladu s politiko, ki jo bo vodila Evropska skupnost. Obljubili so, da bo Švedska naredila vse, da bi trgovska menjava s Slovenijo tekla normalno in da bo pripravila ugodne ukrepe v zvezi z rimsko deklaracijo.

V nasprotju z drugimi nordijskimi državami bo jutri slovensko delegacijo na Danskem sprejel ministrski predsednik Poul Schlütir.

F. M. H.

● Tudi biatlonci pod slovensko zastavo

BERLIN, 13. novembra – Nova vesela novica za slovenski šport. Generalni sekretar Mednarodne zveze za moderni peteroboj in biatlon (UIPMB) Nemec Dieter Krickow je izjavil, da bodo že na prvi seji predsedstva zveze sprejeli v samostojno članstvo Smučarsko zvezo Slovenije. V Sloveniji so biatlonci namreč včlanjeni v to organizacijo, modernega peteroboja pa ne gojijo. O nameri zveze bo generalni sekretar UIPMB obvestil tudi Mednarodni olimpijski komite. Tak sklep predsedstva bo seveda pomenil, da bodo slovenski biatlonci lahko tudi uradno tekmovali pod slovensko zastavo.

E. B.

Olimpija in HAŠK Gradjanski za Hrvaško

LJUBLJANA – Za Bežigradom sta se v prijateljski tekmi pomerila nekdanja velika nogometna tekmeca iz Zagreba in Ljubljane. SCT Olimpija in HAŠK Gradjanski sta odigrala solidno tekmo, ki se je končala brez golov. Izkupiček je bil namenjen žrtvam vojne na Hrvaškem, zaradi dežja pa je bil obisk bolj skromen, tako da se bo na račun v Zagrebu steklo le kakih 250.000 tolarjev. (Foto: Aleš Černivec)